

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه قم

دانشکده الهیات

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد اخلاق اسلامی

عنوان :

بررسی مقایسه ای انفاق مالی از نگاه قرآن ، تورات و انجیل

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر عبدالرحیم سلیمانی اردستانی

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر عسگر دیرباز

نگارنده :

صمد رجبی

تابستان ۹۰

تقدیم به :

گاه سپاس توان بیان احساس قدر دانی را ندارد !
تقدیم می کنم این تحفه را به کسانی که همواره نگاهشان و

کلامشان یاور من بوده ،

کسانی که تلاش های من در پرتو حمایت مهربانانه آنها شکل گرفته ،

کسانی که زندگی من همیشه حال و هوای آنها را داشته

تقدیم به همسر و مادرم

که مهربانانه به من محبت دارند.

تشکر و قدر دانی :

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب دانش و معرفت را به ما عطا فرمود در اینجا بر خود لازم می دانم از تمامی اساتید بزرگوار به ویژه اساتید دوره کارشناسی ارشد که در طول سالیان گذشته مرا در تحصیل علم و معرفت و فضائل اخلاقی یاری نموده اند تشکر و قدردانی نمایم.

از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر عبدالرحیم سلیمانی اردستانی که راهنمایی اینجانب را در انجام تحقیق، پژوهش و نگارش این پایان نامه تقبل نمودند نهایت تشکر و سپاس گذاری را دارم.

از جناب آقای دکتر عسگر دیرباز به عنوان مشاور که با راهنمایی خود مرا مورد لطف قرار داده اند کمال تشکر را دارم.

و همچنین لازم می دانم از دوستان گرامی جناب آقای، امیر حسین و فرشاد هاشمی نادر، وحید علیپور، احمد صحرائی، مسعود اروندی، امیر رضایی و محمد شمخانی که مرا در تایپ و ویرایش تحقیق یاری نمودند تشکر و قدردانی نمایم.

چکیده:

انفاق یعنی بخشیدن مال و... در راه خدا، این واژه از نظر قرآن دارای معنا و مفهوم گسترده ای است و امور معنوی از جمله انفاق علم، جان، جاه و قدرت را نیز در بر می گیرد. واژه ها و تعبیرهای دیگر از قبیل: صدقه، زکات، احسان بر، اعطاء ایتاء، اطعام، قرض الحسنه و... نیز در حوزه معنایی انفاق بکار رفته اند. اهمیت انفاق به اندازه ای است که قرآن مجید، در بیش از هشتاد آیه بدان پرداخته است. قرآن یکی از اوصاف پرهیزکاران را انفاق کردن ذکر کرده؛ تا آنجا که در اولین آیات قرآن، خداوند انفاق را صفت بارز متقین بیان می کند. در روایات اسلامی نیز، بر این مسئله تاکید بسیار شد و ائمه اطهار همواره کلام و در عمل به ترویج آن پرداخته اند. همه افراد در هر قشری اعم از فقیر و غنی موظف به انجام این تکلیف الهی هستند. چنانکه در انجیل حضرت عیسی (ع)، بارها کمک به فقرا و نیازمندان را مورد تاکید قرار می دهد. و موسی (ع) نیز در تورات از پیروان خود می خواهد بخشی از بهترین اموال و دسترنجشان را برای فقرا باقی بگذارند البته در هر سه کتاب آسمانی به پرهیز از افراط و تفریط سفارش و رعایت اعتدال تاکید شده و اصولی همچون انفاق بدون منت، پنهانی، برای رضاء و محبت خداوند مورد تأکید قرار گرفته و بیان شده مالی که به مستمندان داده می شود باید از بهترین اموال انتخاب شود پس این انفاق، مستحق رحمت خداوند بوده و پاداش های فراوانی بدنبال خواهد داشت که مهمترین آنها نجات از دوزخ و سعادت اخروی است.

کلمات کلیدی: انفاق، قرآن، تورات، انجیل.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول : مقدمه و کلیات	
۱-۱. مقدمه	۲
۲-۱. مساله تحقیق	۴
۳-۱. اهمیت و ضرورت تحقیق	۴
۴-۱. تعاریف واژگان کلیدی	۵
۵-۱. تعاریف عملیاتی تحقیق و آشنایی اجمالی با کتب قرآن ، تورات ، انجیل	۷
۱-۵-۱. انفاق	۷
۱-۵-۲. قرآن	۷
۱-۵-۳. تورات	۹
۱-۵-۴. انجیل	۱۵
۶-۱. اهداف تحقیق	۱۸
۷-۱. سوالات و فرضیه های تحقیق	۱۹
۸-۱. پیشینه انجام کار و مروری بر مطالعات انجام شده	۱۹
فصل دوم : انفاق در تورات	
۱-۲. مقدمه	۲۴
۲-۲. اهمیت انفاق	۲۵
۳-۲. ارزش انفاق	۲۸
۴-۲. انگیزه انفاق	۲۹
۵-۲. اندازه و نوع انفاق	۳۲

- ۶-۲. شکل و صورت انفاق ۳۴
- ۱-۶-۲. انفاق در خفا و پنهانی ۳۴
- ۲-۶-۲. انفاق با روی گشاده ۳۴
- ۷-۲. موانع انفاق ۳۵
- ۸-۲. آثار و پیامدهای انفاق ۳۷
- ۱-۸-۲. پیامدهای فردی ۳۷
- ۱-۸-۲-۱. رهایی از تنگناها و مشکلات ۳۷
- ۲-۸-۲-۱. برکت یافتن مال ۳۷
- ۳-۸-۲-۱. کفاره گناهان و رهایی از عقوبت دوزخ ۳۸
- ۴-۸-۲-۱. نجات از مرگ ۳۹
- ۵-۸-۲-۱. شفای مریض ۴۱
- ۶-۸-۲-۱. طولانی شدن عمر ۴۲
- ۲-۸-۲. پیامدهای اجتماعی ۴۲
- ۱-۸-۲-۲. جلوگیری از هلاکت اجتماع ۴۲
- ۲-۸-۲-۲. امنیت اجتماعی ۴۳

فصل سوم : انفاق در انجیل

- ۱-۳. مقدمه ۴۶
- ۲-۳. اهمیت انفاق ۴۷
- ۳-۳. ارزش انفاق ۴۹
- ۱-۳-۳. رسیدن به زندگی حقیقی ۴۹

- ۵۰..... ۲-۳-۳. دعای خیر و شکرگذاری
- ۵۱..... ۳-۳-۳. موجب بزرگی است
- ۵۲..... ۴-۳. انگیزه های انفاق
- ۵۲..... ۱-۴-۳. قرب و رضای الهی و نه جلب توجه دیگران و تظاهر
- ۵۳..... ۵-۳. اندازه و نوع انفاق
- ۵۴..... ۶-۳. شکل و صورت انفاق
- ۵۵..... ۱-۶-۳. انفاق در خفا و پنهانی
- ۵۷..... ۲-۶-۳. انفاق با محبت و روی گشاده و با میل باطنی
- ۵۷..... ۳-۶-۳. انفاق از ارزشمندترین اموال
- ۵۸..... ۷-۳. آثار و پیامدهای انفاق
- ۵۸..... ۱-۷-۳. پیامدهای فردی
- ۵۸..... ۱-۱-۷-۳. جبران مال و افزایش آن
- ۵۹..... ۲-۱-۷-۳. نیل به کمال و حیات جاودانه
- ۶۱..... ۳-۱-۷-۳. آمرزش گناهان، رحمت و مغفرت

فصل چهارم: انفاق در قرآن

- ۶۳..... ۱-۴. مقدمه
- ۶۴..... ۲-۴. اهمیت انفاق
- ۶۸..... ۳-۴. ارزش انفاق
- ۶۹..... ۴-۴. انگیزه های انفاق
- ۶۹..... ۱-۴-۴. انفاق برای شهرت و جلب توجه دیگران
- ۷۰..... ۲-۴-۴. انفاق برای رضای خدا

- ۷۲..... ۵-۴.اندازه و نوع انفاق
- ۷۲..... ۱-۵-۴. چه کسانی باید انفاق کنند؟
- ۷۳..... ۲-۵-۴. به چه اندازه باید انفاق کرد؟
- ۷۴..... ۶-۴. شکل و صورت انفاق
- ۷۵..... ۱-۶-۴. انفاق بدون منت
- ۷۷..... ۲-۶-۴. انفاق از مال حلال
- ۷۸..... ۳-۶-۴. انفاق در خفا
- ۸۰..... ۷-۴. موانع انفاق
- ۸۰..... ۱-۷-۴. بخل
- ۸۱..... ۲-۷-۴. دخالت در مصلحت خداوند
- ۸۲..... ۳-۷-۴. ترس از افتادن در دام فقر
- ۸۴..... ۸-۴. آثار و پیامدهای انفاق
- ۸۵..... ۱-۸-۴. آثار و پیامدهای فردی
- ۸۵..... ۱-۱-۸-۴. تزکیه نفس و آمرزش گناهان
- ۸۷..... ۲-۱-۸-۴. تقرب به خدا
- ۸۸..... ۳-۱-۸-۴. رهایی از تنگناها و مشکلات
- ۸۹..... ۴-۱-۸-۴. افزایش مال و جبران آن
- ۹۰..... ۵-۱-۸-۴. جلوگیری از بخل
- ۹۱..... ۶-۱-۸-۴. افزایش طول عمر
- ۹۲..... ۷-۱-۸-۴. دور شدن بلا و مرگ های ناگوار
- ۹۲..... ۸-۱-۸-۴. شفای مریض

- ۹۲..... آرامش درونی . ۹-۱-۸-۴
- ۹۴..... اسباب نجات در قیامت . ۱۰-۱-۸-۴
- ۹۵..... رسیدن به سعادت اخروی . ۱۱-۱-۸-۴
- ۹۷..... آثار و پیامدهای اجتماعی . ۲-۸-۴
- ۹۷..... انفاق موجب کاهش فاصله طبقاتی . ۱-۲-۸-۴
- ۹۹..... امنیت اجتماعی و پیشگیری از هلاکت اجتماع . ۲-۲-۸-۴

فصل پنجم : مقایسه انفاق در قرآن ، تورات و انجیل

- ۱۰۲..... اهمیت و ارزش انفاق . ۱-۵
- ۱۰۴..... انگیزه های انفاق . ۲-۵
- ۱۰۶..... اندازه و نوع انفاق . ۳-۵
- ۱۰۹..... شکل و صورت انفاق . ۴-۵
- ۱۱۲..... موانع انفاق . ۵-۵
- ۱۱۳..... آثار و پیامدهای انفاق . ۶-۵
- ۱۲۲..... نتیجه گیری و پیشنهادات .
- ۱۲۴..... منابع و ماخذ .

فصل ۱

مقدمه و کلیات

مقدمه:

اتفاق یکی از مهمترین اصول تربیتی در سیاست اجتماعی و مکتب اقتصادی اسلام و سایر ادیان آسمانی است؛ اصلی که همه جوانب زندگی آدمی را در بر می گیرد، ولی اهمیت بیشتر آن، در تاثیر اقتصادی تکامل آفرین و حیات بخش آن تبلور می یابد؛ زیرا اساس فقر و نیازمندی را از بین طبقات پایین جامعه ریشه کن ساخته، از پیدایش تکاثر و اتراف، که موجب انباشت دارایی و امکانات جامعه در دست سرمایه داران است، جلوگیری به عمل می آورد. از آنجا که هدف اساسی مکتب الهی اسلام، برقراری قسط و عدل در جامعه است، پس این اصل مهم به تحقق عدل و قسط کمک می کند و بر این اساس، از شمار بزرگترین تکالیف اسلامی و اصول عملی محسوب می گردد. یکی از عوامل مهمی که اسلام و سایر ادیان الهی همچون یهودیت و مسیحیت روی آن تاکید دارد. کمک به فقرا و مستمندان است که موجب پویایی و پیشرف جامعه خواهد بود. آیات و روایات بسیاری در ترغیب افراد در جامعه به این عمل خیر در هر یک از این ادیان الهی بیان گردیده است؛ ای انسان شما هر کدام مستقل نیستند، بلکه عضو یک جامعه می باشید. بنابراین باید منافع جامعه اسلامی را بر منافع و لذات شخصی مقدم بدارید و آگاه باشید که سعادت حقیقی شما در اجرای این سیره است.

در قرآن مجید راجع به کمک به فقرا سفارشات بسیاری شده و پادشاهای عظیم و ارزشمندی برای آن تعیین گردیده است. عملی صالح که اگر مطابق دستور قرآن کریم انجام پذیرد جامعه اسلامی

را به عنوان الگویی مطلوب و ارزشمند برای سایر جوامع نمایان خواهد نمود. همچنین عملی است که به عنوان یک ارزش دینی که اجتماع مورد نظر قرآن یعنی جامعه با گرایش و ایمان آگاهانه و مسئولانه، جامعه اخلاص و عقیده به حقایق جهان هستی و جامعه قانون مدار و بشر دوستانه، آنرا نردبانی برای تقرب به سر چشمه جمال و کمال و زیباترین جلوه های عشق یعنی خداوند متعال (جل و علاء) می داند.

پیامبران بزرگ الهی از جمله عیسی (ع) نیز در سخنان و اندرزهای خود؛ همواره این امر را به عنوان یکی از اصلی ترین شاخص های مومن دانسته اند. از نظر ادیان بزرگ الهی مانند اسلام، مسیحیا و یهودیت یکی از وظایف مهم افراد در جامعه، دستگیری از نیازمندان و تهیدستان است. هر کس به اندازه امکانات و توانمندی خویش وظیفه دارد که خلاء های موجود در زندگانی افراد را جبران و کمبودهای آنان را پاسخگو باشد. همان گونه که خداوند نیازمند و فقیر را با فقر و نداری امتحان می کند، ثروتمندان را نیز این گونه می آزماید تا لطف و محب آنانرا را بیازماید. البته کمک به فقرا همانگونه که پاداش ارزشمندی را به دنبال دارد دارای ضوابط و شرایط خاصی است که اگر این شرایط رعایت شود ارزش این عمل خیر را در دو چندان می نماید. یکی از این شرایط: خلوص نیت است اگر کمک به فقرا همراه با خلوص نیت و به خاطر رضای پروردگار باشد، دارای تاثیرات بی شماری است برخی از آثار آن در همین جهان مشاهده می شود و برخی دیگر در جهان آخرت به عنوان پاداش های اخروی ظاهر می گردد.

مساله تحقيق:

انفاق يکي از مهمترين اصول تربيتي در اديان مختلف مي باشد که اصلي فراگير در تمامي جوانب زندگي بشر، که آکنده از ارزشهاي پر بار و مايه رشد و قوام انسانها مي باشد، که پيامبران الهي همواره پيروان خود را به اين مهم سفارش کرده و بشارت داده اند. انفاق نيز يکي از مشترکاتي است که در ميان اديان الهي وجود داشته، که علم به اهميت و اجرائي آن در جوامع، حلال بسياري از مشکلات مانند اختلاف طبقاتي، بيکاري و فقر مي شود.

اهميت و ضرورت تحقيق:

انديشمندان همواره به دنبال يافتن راهي براي ريشه کن کردن معضلات اجتماعي مانند فقر، اختلاف طبقاتي و... بوده و علمای ديني نيز به دنبال معرفي راه هاي سعادت و رستگاري مي باشند که خود را از دنيا پرستي و مادييات رها سازند. وجه مشترک تمامي اين خواسته ها در تمام اديان، اصلي است بنام انفاق، که از جانب خداوند از زبان تمام پيامبران بارها به ما گوشزد شده است. رسولان و پيشوايان اديان الهي نيکي کردن به ديگران، دستگيري از مستمندان، صدقه دادن و بخشش را مهمترين شاخصه هاي انسان مومن دانسته که ايمان حقيقي را در پي دارد. و اين در حاليست که پرداختن به اين مسئله به عنوان يکي از مشترکات اديان مختلف، مي تواند ضمن ايجاد وحدت، به ارائه راهکارهايي براي مبارزه بآبي عدالتي و فقر و اختلاف طبقاتي کمک نمايد.

تعاریف واژگان کلیدی تحقیق:

الف) انفاق: واژه انفاق از ریشه نَفَقَه به معنی مصرف و بخشش است.^۱ در اصطلاح، انفاق به معنی خرج کردن مال در راه خدا است چه مستحبی و چه وجوبی به عبارت دیگر انفاق خروج از خود و رها شدن از گرایش و پیچیدگی در خود و پیوستن به اراده خالق است.^۲

ب) قرآن: در اینکه کلمه قرآن مشتق از قرأ یا اینکه علم شخص باشد میان لغویون اختلاف است. در اقرب الموارد چنین آمده است: قَرَأَ الْكِتَابَ قَرَأً و قِرَاءَةً و قَرَأْنَا: نطق بالمکتوب فیہ و نیز (قَرَأَ) الثی قَرَدًا و قُرْآنًا: جَمَعَهُ و ضَمَّ بَعْضُهُ إِلَى بَعْضٍ^۳

و در الصحاح: قَرَأْتُ الشَّيْءَ قَرَأْنَا: جَمَعْتُهُ و ضَمَمْتُ بَعْضَهُ إِلَى بَعْضٍ و قُرَأَ الْكِتَابُ قِرَاءَةً قرآنا و منه سَمِيَ الْقُرْآنَ و قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ سَمِيَ الْقُرْآنَ لِأَنَّهُ يَجْمَعُ السُّورَ فَيُعْمَمُهَا و قَوْلُهُ تَعَالَى (إِنَّا عَلَيْنَا جَمَعُهُ و قُرْآنَهُ) أَيْ جَمَعُهُ و قِرَاءَتِهِ^۴

از دو نقل بالا چنین بدست می آید که قرآن مصدر مرادف با قرائت است و در نتیجه از کلمه قرا مشتق شده است. اگر قرآن را بنا بر آنکه مشتق از «قرأ» باشد مصدر به معنای اسم فاعل در نظر بگیریم در این صورت وجه نامگذاری به قرآن از این باب است که قرآن جامع حقایق می باشد. اما اگر آنرا مصدر به معنای اسم مفعول بگیریم یعنی خواندنی و وجه تسمیه از این جهت می شود که این کتاب، کتاب خواندنی است. از جمله کسانی که کلمه قرآن را مشتق می داند لحيانی است.^۵

^۱ فرهنگ جامعه نوین ج ۴-۳، ص ۱۶۳۱

^۲ محمود طالقانی، پرتوری از قرآن، ج ۲، ص ۲۳۰

^۳ سعید شرتونی، اقرب الموارد، ج ۲، ص ۹۷۶-۹۷۷

^۴ أحمد غفور عطا، الصحاح، ج ۱ ص ۶۵

^۵ عبدالرحمان سیوطی، الاتقان، ج ۱، ص ۱۸۱

نظر دوم در مورد کلمه قرآن اینست که این لفظ از کلمه دیگری مشتق نشده است بلکه ابتدا بر کتاب نازل شده بر حضرت محمد اطلاق شده است. و مروی از شافعی چنین می گوید که: قرآن اسم است و مصدر نیست و مشتق از قرأت نمی باشد بلکه همانگونه که انجیل بر کتاب عیسی و تورات بر کتاب موسی اطلاق شده است قرآن نیز بر کلام الهی پیامبرش محمد بن عبدالله نازل شده است، اطلاق می گردد.^۱

(ج) **تورات**: تورات در اصل يك لغت عبری است که به معنی شریعت و قانون می باشد. سپس کتابی که از طرف خداوند بر موسی بن عمران نازل گردید، گفته شد.^۲

تورات کتابی بود که به صورت الواح بر حضرت موسی بن عمران نازل گردید.^۳

(د) **انجیل**: واژه انجیل یونانی است و به معنی بشارت است و در زبان پهلوی به صورت انگلیون آمده است. زندگی نامه حضرت مسیح (ع) و بیانات اخلاقی وی در اناجیل مسطور است. در کتب عهد جدید احکام و شریعت دینی نیامده و شریعت و احکام دین عیسوی همان است که در کتب عهد قدیم آمده و به همین جهت است که عهد تحقیق (تورات) نزد پیروان دین مسیح هم مقدس است.^۴

^۱ همان، ج ۱، ص ۱۸۱

^۲ مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۳۱۰

^۳ قرش، قاموس قرآن، ج ۱، ص ۲۹۳

^۴ آریا غلامی، آشنایی با تاریخ ادیان، ص ۱۵۴.

تعاریف عملیاتی تحقیق و آشنایی اجمالی کتب مقدس: قرآن، تورات، انجیل:

انفاق: آنچه در این تحقیق به عنوان انفاق مورد بررسی قرار می گیرد شامل کمک به فقرا و صدقه می باشد که با عنوان انفاق مالی بیان شده است.

قرآن: آخرین کتاب آسمانی است که بر پیامبر اسلام حضرت محمد (ص) در طول ۲۳ و یا بنابر قولی در طول ۲۰ سال نازل شده است، ابتدای آن با نزول آیاتی از سوره علق در غار « حرا » همراه بود. و به عنوان معجزه پیامبر اسلام عرضه شد. این کتاب آسمان دورانهای مختلفی در تدوین و کتابت را پشت سر نهاده و آنچه امروز در دست ماست بطور قطع همان قرآن نازل شده بر پیامبر اسلام است و ما هیچ تواتر نقل قرآن نداریم و این محکمترین دلیل بر وجود قرآن صدر اسلام در میان ماست که جای هیچگونه خدشه نیست لکن برای روشن تر شدن بحث، سیر مختصری از تدوین قرآن را در پی می گیریم.

از جمله مسائلی که در شناخت یک کتاب اهمیت دارد اینست که، انتساب آن کتاب را به مولف آن اثبات کنیم، در این طور موارد ما سراغ قدیمیترین نسخه های آن کتاب می رویم و از روی قدیمیترین و معتبرترین نسخه می توانیم بفهمیم که آیا چیزی بر آن افزوده یا از آن کاسته شده است یا نه ؟

یعنی آیا لزومی دارد که ما سراغ قدیمیترین نسخه قرآن برویم؟ آیا این شبهه برای کسی پیش آمده است که فکر کند ممکن است سوره و یا آیه ای که در قرآن فعلی است مشکوک باشد تا نیاز پیدا

کند که سراغ قدیمیترین و معتبرترین نسخ قرآن برود؟ واقعیت اینست که قرآن از چنین نقد و بررسی بی نیاز است و به تعبیر شهید مطهری قرآن بر نسخه و نسخه شناسی پیش گرفت.^۱

جای کوچکترین تردیدی نیست که آورنده همه این آیات موجود حضرت محمد بن عبدالله می باشند که آنرا به عنوان معجزه و کلام الهی ارائه نمود واحدی نمی تواند ادعا کند و یا احتمال بدهد که نسخه دیگری از قرآن وجود داشته و یا دارد. در مورد سائر کتب اعم از آسمانی مانند تورات و انجیل و غیر آن نیاز به چنین نقدی هست لکن قرآن بی نیاز از چنین بررسی است.

نزول قرآن در طول ۲۳ سال در میان مسلمانانی که تشنه حفظ و ضبط قرآن بودند و قداستی که این کلام برایشان داشت و تاکید پیامبر اکرم نسبت به کتابت آن در همان روزهای اول نزول قرآن و محول نمودن این امر به کتاب وحی و نظارت دقیق حضرت بر اعمال (کتاب وحی) سبب شد که این کتاب آسمانی از هر گونه تحریفی مصون بماند.

شهید مطهری در این باره می گوید:

مطالعه پیرامون قرآن ما را با اصالت‌های سه گانه این کتاب آشنا می کند:

اولین اصالت قرآن؛ اصالت انتساب است یعنی اینکه بدون شبهه و بدون آنکه نیازی به پی جوئی نسخه های قدیمی باشد، روشن است که آنچه امروز به نام قرآن مجید تلاوت می شود عین همان کتابی است که آورنده آن حضرت محمد بن عبدالله به جهان عرضه کرده است.

اصالت دوم: اصالت مطالب است به این معنا که معارف قرآن التقاطی و اقتباسی نیست بلکه ابتکاری است.

^۱ مرتضی مطهری، آشنایی با قرآن، ص ۱۲

اصالت سوم: اصالت الهی قرآن است یعنی اینکه این معارف از افق ماورای ذهن و فکر حضرت رسول به ایشان اضافه شده است و ایشان صرفاً حامل این وحی و این پیام بوده اند.^۱

در فصل چهارم این تحقیق، به بررسی انفاق از نگاه قرآن خواهیم پرداخت که از منابع مهمی چون تفسیر المیزان، نمونه، بحارالانوار اصول کافی، قاموس قرآن و... بهره گرفته و تلاش شده به اهمیت انفاق و ارزش آن در قرآن، انگیزه انفاق کننده و شکل و صورتی که انفاق را ارزشمند می کند بیان شود. و در پایان فصل به بررسی پیامدهای فردی و اجتماعی آن می پردازیم.

تورات:

اساس کتب عهد قدیم، تورات به معنی خاص، یا اسفار پنجگانه می باشد. و یهودیان معتقدند که همه اسفار خمسه به موسی (ع) نازل شده است. گاهی هم اسفار پنجگانه، همراه دیگر اجزای عهد عتیق که شامل کتب انبیا و تاریخ پادشاهان می شود را به طور عام تورات می خوانند و روی هم شامل ۴۲ کتاب می باشد. اما اسفار خمسه که منسوب به خود حضرت موسی (ع) می باشد از این قرار است:

۱. **سفر پیدایش:** در این کتاب از چگونگی خلقت جهان و انسان مطالبی بیان شده است. خداوند انسان را پس از خلقت در محیطی زیبا و آرام و پر از نعمت قرار می دهد اما انسان گناه می کند و از آن دنیای آرمانی رانده و به زمین آورده می شود. این آغاز تاریخ زندگی بشر در روی زمین

^۱ همان منبع، ص ۱۹

است که با اولین بشر، یعنی آدم و همسر او حوا شروع می شود. ماجرای فرزندان آدم تا زمان حضرت نوح و سپس حضرت ابراهیم و فرزندان او و نیز زندگی حضرت یعقوب، یوسف و مهاجرت فرزندان یعقوب (بنی اسرائیل) به مصر و سکونتشان در آن مکان، به گونه ای پیوسته و داستان وار، در سفر پیدایش آمده است. گفتنی است داستان این کتاب با مرگ یوسف در مصر خاتمه می یابد.

۲. **سفر خروج:** این کتاب دنباله ماجراهای بنی اسرائیل را بیان می کند بین پایان سفر پیدایش و آغاز سفر خروج چند سده فاصله است. ماجرا در این سفر از آنجا آغاز شده که نظام حکومتی مصر تغییر یافته و حکومت جدید، بنی اسرائیل را زیر شکنجه و فشار قرار داده است. در این اثنا موسی (ع) ظهور می کند و بنی اسرائیل را نجات می دهد. حضرت موسی احکامی را برای قوم خود می آورد که ده فرمان نیز در شمار آنهاست.

۳. **سفر لاویان:** این کتاب نام خود را از یکی از اسباط بنی اسرائیل، یعنی سبط لاوی گرفته است. کاهنان بنی اسرائیل همه از این سبط بودند و چون این کتاب بیشتر درباره احکام کهنان و وظایف کاهنان سخن گفته، به این نام نامیده است شایان ذکر است در این کتاب، احکام دیگری از قبیل احکام خوردنیهای پاک و ناپاک، و حلال و حرام و نیز احکام روز سبت (شنبه) آمده است.